

MARZEC 2025

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

DR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet Łódzki

MONITOR ASEAN

MARZEC 2025

RODRIGO DUTERTE ARESZTOWANY NA WNIOSEK MTK

Były prezydent Filipin, Rodrigo Duterte, jako pierwszy lider azjatyckiego państwa został aresztowany na wniosek Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK), a następnie przetransportowany do Hagi, gdzie odpowie na zarzuty zbrodni przeciwko ludzkości, do której miało dojść w ramach ogólnokrajowej kampanii antynarkotykowej. Wietnam podniósł rangę stosunków dwustronnych do kompleksowego partnerstwa strategicznego z Indonezją oraz Singapurem. Chińska firma CITIC naciska na Birmę w sprawie przyspieszenia budowy Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kyaukphyu i portu głębokowodnego w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku. Natomiast Stany Zjednoczone nałożyły sankcje wizowe na tajskich urzędników odpowiedzialnych za deportację 40 Ujgurów do Chin.

I. STOSUNKI WEWNĄTRZ ASEAN

1 marca: Kambodża deportowała ponad 100 obywateli Tajlandii podejrzanych o udział w cyberprzestępstwach. W ramach działań operacyjnych wymierzonych w ośrodki zajmujące się cyberprzestępczością w przygranicznym mieście Poipet kambodżańskie służby zatrzymały 230 obcokrajowców, w tym 119 obywateli Tajlandii (61 mężczyzn oraz 58 kobiet). Wszyscy obywatele Tajlandii zostali deportowani z powrotem do kraju o czym poinformował wicepremier Phumtham Wechayachai. Operacja jest kolejnym przykładem na zacieśnienie współpracy Kambodży, Tajlandii oraz Birmy w walce z zorganizowanymi grupami przestępczymi specjalizującymi się w oszustwach telekomunikacyjnych oraz hazardowych.

2 marca: Wietnam podpisał umowę na zakup od Izraela dwóch satelitów szpiegowskich. Wietnamski rząd podpisał z Israel Aerospace Industries umowę o wartości 680 mln USD na zakup dwóch zaawansowanych satelitów szpiegowskich. Oba satelity będą w stanie wykonywać zdjęcia w wysokiej rozdzielczości niezależnie od pary dnia lub warunków pogodowych, co w znaczący sposób zwiększy możliwości wywiadowcze Wietnamu z zakresu monitorowania aktywności na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Do zawarcia umowy doszło po wieloletnich negocjacjach. Warto zaznaczyć, że rząd w Hanoi rozważał oferty francuskiej firmy

Thales, amerykańskiej Lockheed Martin, a przez pewien czas rozważano nawet współpracę z Rosją w tym zakresie.

3 marca: Tajlandia rozważa budowę muru na granicy z Kambodżą. Rzecznik rządu w Bangkoku Jirayu Hounsut poinformował o toczących się rozmowach w sprawie możliwości budowy muru na części granicy pomiędzy Tajlandią i Kambodżą w ramach walki z zorganizowanymi grupami przestępczymi zajmującymi się cyberprzestępstwami. Granica pomiędzy państwami ma długość 817 km, ale najbardziej prawdopodobnym odcinkiem, gdzie byłaby możliwa budowa muru, jest naturalne przejście o długości 55 km między tajską prowincją Sa Kaeo oraz kambodżańskim miastem Poipet.

3 marca: większość Tajów nie ma zaufania do rządu premier Paetongtarn Shinawatry. Według badań przeprowadzonych w dniach 24-26 lutego bieżącego roku przez Narodowy Instytut Rozwoju Administracji (National Institute of Development Administration) na grupie 1310 osób, 63% respondentów nie jest pewnych zdolności rządu do rozwiązania kluczowych problemów, z którymi mierzy się Tajlandia. Z kolei 55% badanych jest niezadowolonych z pracy rządu. Uczestnicy sondażu ocenili, że przez ostatnie pół roku rząd nie osiągnął wyznaczonych celów. Tego rodzaju nastroje mogą mieć duży wpływ na głosowanie w sprawie wotum nieufności wobec premier pod koniec marca.

3 marca: Singapur zamierza zakupić dwie łodzie podwodne oraz samoloty patrolowe. Minister obrony dr Ng Eng Hen zapowiedział plan zakupu dwóch kolejnych łodzi podwodnych typu Invincible (Type 218SG), oprócz czterech które aktualnie znajdują się w posiadaniu marynarki wojennej i mają być gotowe do działań operacyjnych do 2028 r. Oprócz tego singapurskie siły powietrzne chcą wymienić swoje morskie samoloty patrolowe Fokker 50 na samoloty P-8 Poseidon firmy Boeing lub C-295 firmy Airbus. Ministr Ng poinformował również, że w tym roku zostanie zbudowany pierwszy wielozadaniowy okręt bojowy dla singapurskiej marynarki wojennej. Nowy sprzęt będzie zakupiony dzięki podniesieniu budżetu na obronność kraju do 23,4 mld USD, czyli o 12,4% więcej niż w 2024 r.

4 marca: filipiński myśliwiec wraz załogą zaginął w trakcie realizacji operacji. Filipińskie siły powietrzne poinformowały o zaginięciu myśliwca FA-50 z dwuosobową załogą na pokładzie w okolicach miasta Cebu. Jest to jeden z 12 myśliwców zakupionych od Korei Południowej. Nigdy wcześniej nie zgłaszano problemów związanych z funkcjonowaniem tych samolotów. Siły zbrojne wszczęły zakrojone na szeroką skalę poszukiwania.

5 marca: na Filipinach odnaleziono wrak zaginionego myśliwca. Zespół ratowniczy odnalazł wrak myśliwca FA-50 oraz ciała dwóch osób pilotujących

maszynę. Samolot realizował misję wsparcia powietrznego dla oddziałów walczących z komunistycznymi rebeliantami na północy Mindanao. Ciała pilotów odnaleziono wewnątrz samolotu, aczkolwiek podjęli oni próbę katapultowania się. Myśliwiec rozbił się o zbocze góry Kalatungan o wysokości 2880 m. Przyczyny katastrofy są badane przez zespół śledczych.

5 marca: lider birmańskiej junty złożył wizytę w Rosji. Podczas swojego pobytu w Moskwie generał Min Aung Hlaing spotkał się z prezydentem Władimirem Putinem. Warto zaznaczyć, że była to czwarta podróż generała do Rosji od czasu przejęcia władzy w kraju za sprawą zamachu stanu z lutego 2021 r. Min Aung Hlaing podziękował Putinowi za przekazanie juncie sześciu samolotów bojowych, za co z kolei Birma przekazała w ubiegłym roku sześć małych słoni do moskiewskiego Zoo z okazji 75. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych. Przedstawiciele obu państw podpisali umowę w sprawie budowy małej elektrowni nuklearnej w Birmie. Dodatkowo rosyjskie firmy planują inwestycje w specjalnej strefie ekonomicznej w Dawei. Oba państwa są celem zachodnich sankcji, dlatego dążą do pogłębienia współpracy gospodarczej. W 2024 r. dwustronna wymiana handlowa wzrosła o 40%.

5 marca: Malezja zawarła partnerstwo z Arm Holdings w sprawie stworzenia bazy operacyjnej na region Azji Południowo-Wschodniej oraz Oceanii. Premier Anwar Ibrahim podpisał umowę z prezesem firmy Arm Holdings (przejętej w 2016 r. przez SoftBank) Rene Haasem zakładającej rządowe inwestycje w wysokości 250 mln USD w ciągu dekady, za co Malezja ma uzyskać dostęp do programów Arm Neoverse Compute Subsystems (CSS) oraz Arm Flexible Access (AFA). Dostęp do CSS i AFA umożliwi lokalnym przedsiębiorstwom tworzenie własnych projektów chipów, dzięki czemu Malezja wzmocni swoją pozycję na rynku zaawansowanych technologii. Uzyskanie siedmiu licencji CSS pozwoli na wykorzystanie projektów układów scalonych zawierających kompletny system elektroniczny, co pozwala na szybsze wprowadzenie chipów na rynek przy niższych kosztach badań i rozwoju. Z kolei program AFA zapewni 25 malezyjskim startupom i średnim przedsiębiorstwom dostęp do bibliotek IP firmy Arm Holdings, co umożliwi zwiększenie innowacyjności w obszarze półprzewodników. W ramach umowy przewidziano również szkolenia dla 10 tys. inżynierów w zakresie badań i rozwoju architektury układów scalonych, przetwarzania AI i centrów danych.

6 marca: sąd odrzucił wniosek byłego premiera Tajlandii w sprawie opuszczenia kraju. Thaksinowi Shinawatrze postawiono zarzuty dotyczące obrazy majestatu monarchii i został objęty zakazem opuszczania kraju. Były premier Tajlandii złożył wniosek o pozwolenie na opuszczenie kraju w celu udziału w spotkaniu ASEAN w Indonezji, ale sąd nie wyraził na to zgody. Thaksin Shinawatra jest nieformalnym doradcą premiera Malezji Anwara Ibrahima, czyli

państwa sprawującego tegoroczne przewodnictwo w ASEAN. Warto zaznaczyć, że sąd udzielał wcześniej zgody na podróże do Malezji i Brunei, ale blokował wyjazdy do Wietnamu oraz Kambodży.

7 marca: Filipiny i Kanada zakończyły negocjacje w sprawie umowy regulującej warunki przebywania żołnierzy (Visiting Forces Agreements, VFA). Według ministerstwo obrony nowe porozumienie przyczyni się do zwiększenia częstotliwości oraz skali wspólnych ćwiczeń, dzięki czemu będzie możliwe wzmocnienie interoperacyjności pomiędzy siłami zbrojnymi obu państw. Na chwilę obecną nie podano dokładnej daty podpisania umowy, ale powinno do niego dojść w ciągu kilku najbliższych miesięcy.

8 marca: Filipiny są otwarte na rozpoczęcie rozmów z Wielką Brytanią na temat zawarcia umowy regulującej status przebywania żołnierzy (Visiting Forces Agreement, VFA). Minister spraw zagranicznych Filipin Enrique Manalo poinformował, że po podpisaniu przez oba państwa wspólnych ram współpracy (Philippines-UK Joint Framework) będzie możliwość rozważenia kolejnych sposobów pogłębienia relacji bilateralnych, na przykład poprzez zawarcie VFA. W ostatnim czasie Enrique Manalo omówił zagadnienia związane ze współpracą dwustronną ze swoim brytyjskim odpowiednikiem Davidem Lammym. Wielka Brytania wyraziła gotowość do kontynuowania wspólnych patroli morskich oraz ćwiczeń wojskowych. Zawarcie VFA pozwoliłoby na rozszerzenie skali i zakresu tego rodzaju inicjatyw.

8 marca: birmański rząd planuje organizację wyborów powszechnych na koniec bieżącego roku lub na początku przyszłego. Według państwowych mediów birmańska junta planuje przeprowadzenie wyborów w grudniu 2025 r. lub w styczniu 2026 r. Do tej pory 53 partie polityczne zgłosiły chęć udziału w wyborach. Z kolei rząd przygotował spis wyborców na podstawie spisu ludności przeprowadzonego w 145 z 330 gmin w całym kraju.

10 marca: były prezydent Filipin zgodzi się na aresztowanie w przypadku wystawienia nakazu przez Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK). Podczas pobytu w Hongkongu były prezydent Filipin Rodrigo Duterte zadeklarował, że zgodzi się na areszt, jeżeli MTK wyda nakaz aresztowania w sprawie jego sztandarowego programu zwalczania przestępczości narkotykowej. Rodrigo Duterte przemawiał do Filipińczyków pracujących w Hongkongu w celu uzyskania poparcia dla kandydatów z jego obozu politycznego przed nadchodzącymi wyborami śródkresowymi. W swoim przemówieniu podkreślił, że kampania walki z przestępczością narkotykową służyła dobru obywateli i państwa. Rząd w Manili zapewnił, że w przypadku wydania nakazu aresztowania przez Interpol zostanie on wyegzekwowany, nawet jeżeli Rodrigo Duterte będzie przebywał w Hongkongu, który nie jest stroną MTK.

10 marca: Wietnam i Indonezja podniosły rangę stosunków dwustronnych do wszechstronnego partnerstwa strategicznego. Podczas wizyty wietnamskiej delegacji w Indonezji na czele której stanął Sekretarz Generalny Komunistycznej Partii Wietnamu (KPW) doszło do podniesienia rangi oficjalnych stosunków dyplomatycznych między państwami. Prezydent Prabowo Subianto poinformował, że decyzja była jednym z elementów obchodów 70. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych. Podczas rozmów przedstawiciele obu stron zobowiązali się do wzmocnienia współpracy w zakresie obrony i bezpieczeństwa, w tym wymiany informacji wywiadowczych, działań poszukiwawczo-ratowniczych i wymiany doświadczeń w zwalczaniu przestępstw transnarodowych, w szczególności oszustw internetowych, handlu ludźmi, pracy przymusowej oraz zagrożeń terrorystycznych. W ramach spotkania w Dżakarcie doszło również do podpisania listu intencyjnego w sprawie budowania potencjału z zakresu inżynierii i gospodarki cyfrowej, a także wzmocnienia współpracy naukowej i technologicznej. Oprócz tego wietnamski producent samochodów elektrycznych VinFast zapowiedział budowę fabryki w Subang (Jawa Zachodnia) i 100 tys. stacji ładujących. W kontekście kwestii związanych z bezpieczeństwem morskim na szczególną uwagę zasługuje zapowiedź ratyfikowania w kwietniu bieżącego roku umowy w sprawie wyłącznej strefy ekonomicznej podpisanej pomiędzy państwami pod koniec 2022 r., która doprowadzi do ograniczenia napięć w relacjach dwustronnych. Porozumienie w tej sprawie było negocjowane przez 12 lat i ureguje nakładające się roszczenia morskie w pobliżu indonezyjskich Wysp Natuna.

11 marca: były prezydent Filipin został aresztowany w związku z podejrzeniem popełnienia zbrodni przeciwko ludzkości. Rodrigo Duterte został aresztowany na lotnisku w Manili po powrocie z Hongkongu na podstawie nakazu aresztowania wystawionego przez Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK), który prowadzi śledztwo w sprawie kampanii antynarkotykowej prowadzonej przez Duterte kiedy był burmistrzem Davao a następnie prezydentem Filipin. Według szacunków w trakcie „wojny z narkotykami” zabito co najmniej 6 252 osoby bez wyroku sądu, wśród których znalazło się około 130 dzieci. Jednak według śledczych z MTK liczba ofiar może sięgać nawet 30 tys. Wkrótce po aresztowaniu 79-letni Rodrigo Duterte został przetransportowany do Hagi, gdzie jako pierwszy były lider azjatyckiego państwa będzie sądzony przed MTK. Obecny prezydent Filipin Ferdinand Marcos Jr poinformował na konferencji prasowej, że rząd w żaden sposób nie wspierał działań MTK, natomiast do aresztowania doszło w porozumieniu z Interpolem.

12 marca: Sąd Najwyższy na Filipinach odrzucił petycję byłego prezydenta Filipin o wydanie tymczasowego nakazu powstrzymania rządu od współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym (MTK). Rodrigo Duterte oraz senator Ronald “Bato” dela Rosa złożyli 94-stronicową petycję o

wydanie tymczasowego nakazu powstrzymania rządu od współpracy z MTK, co wiązałoby się z koniecznością wycofania się ze wszelkich działań związanych z aresztowaniem byłego prezydenta. Po zapoznaniu się z petycją Sąd Najwyższy stwierdził, iż nie wykazano jasnych i niepodważalnych argumentów pozwalających na wydanie nakazu.

12 marca: Wietnam podniósł rangę stosunków dwustronnych z Singapurem do kompleksowego partnerstwa strategicznego. Sekretarz Generalny Komunistycznej Partii Wietnamu (KPW) To Lam podczas trzydniowej wizyty w Singapurze spotkał się z premierem Lawrence Wongiem, z którym sfinalizował zawarcie kompleksowego partnerstwa strategicznego. Singapur jest trzecim państwem z Azji Południowo-Wschodniej – po Malezji i Indonezji – z którym Wietnam ustanowił stosunki dyplomatyczne na tak wysokim szczeblu. Zgodnie ze wspólnym oświadczeniem wydanym po spotkaniu obie strony podkreśliły sześć filarów stanowiących podstawę dla wdrażania nowego partnerstwa. Zaliczono do nich wzmocnienie współpracy na rzecz międzynarodowego pokoju, bezpieczeństwa i stabilności, zacieśnienie współpracy gospodarczej, wzmocnienie współpracy energetycznej i ekologicznej, budowanie nowych powiązań międzyludzkich; wzmocnienie współpracy w domenach cyfrowych oraz nowoczesnych technologiach, a także pogłębienie współpracy na forach wielostronnych. Liderzy obu państw byli również świadkami podpisania dwóch memorandumów i sześciu umów. Oprócz tego omówili zagadnienia związane ze współpracą w zakresie rozwoju kabli podmorskich, łączności cyfrowej i transgranicznego przepływu danych.

15 marca: były prezydent Filipin został przesłuchany przez sędziów Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK). Rodrigo Duterte po raz pierwszy został przesłuchany za pośrednictwem wideokonferencji przez sędziów MTK w sprawie zarzutów zbrodni przeciwko ludzkości popełnionych w trakcie sztandarowego projektu „wojny z narkotykami” byłego prezydenta Filipin. Według obrońcy Salvadora Medialdeasa, zły stan zdrowia Rodrigo Duterte nie pozwolił mu na złożenie wyczerpujących wyjaśnień, dlatego potwierdził tylko swoje imię i nazwisko oraz datę urodzenia.

17 marca: filipiński Senat zapowiedział śledztwo w sprawie aresztowania byłego prezydenta pod zarzutem zbrodni przeciwko ludzkości. Z inicjatywy senator Imee Marcos (siostra urzędującego prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr.) Senat przeprowadzi formalne dochodzenie dotyczące aresztowania Rodrigo Duterte na wniosek Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK). Przewodnicząca senackiej komisji ds. stosunków zagranicznych stwierdziła, że śledztwo ma na celu ustalenie, czy w trakcie zatrzymania byłego prezydenta Filipin jego prawa były nie tylko przestrzegane, ale również chronione. Senat

przeprowadził przesłuchania policjantów oraz urzędników rządowych zaangażowanych w aresztowanie.

18 marca: Tajlandia zamierza skrócić o połowę okres przebywania w kraju bez wizy dla zagranicznych turystów. Od lipca 2024 r. posiadacze paszportów z 94 państw mogą przebywać w Tajlandii przez okres nieprzekraczający 60 dni. Minister turystyki i sportu Sorawong Thienthong zapowiedział skrócenie tego okresu do 30 dni w ramach ograniczenia zaangażowania obcokrajowców w nielegalną działalność na terytorium kraju. Stowarzyszenie tajskich agentów podróży (Association of Thai Travel Agents) zasygnalizowało swoje obawy dotyczące rosnącej liczby cudzoziemców nielegalnie pracujących lub prowadzących działalność gospodarczą w kraju. Z kolei stowarzyszenie tajskich właścicieli hoteli (Thai Hotels Association) zwróciło uwagę rządu w Bangkoku, że długi okres bezwizowego pobytu przyczynił się do wzrostu liczby apartamentów nielegalnie wynajmowanych zagranicznym turystom. Turystyka stanowi kluczowy sektor tajskiej gospodarki, a według wstępnych szacunków liczba turystów w 2025 r. przekroczy liczbę 40 mln.

18 marca: prawnik Rodrigo Duterte zapowiedział złożenie wniosku o azyl w Holandii. Były rzecznik prasowy Rodrigo Duterte, a obecnie jeden z jego prawników Harry Roque poinformował o złożeniu formalnego wniosku o azyl dla byłego prezydenta Filipin w Holandii. Przy okazji warto dodać, że do grupy prawników dołączył doświadczony prawnik międzynarodowy Nicholas Kaufman, który reprezentował przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym (MTK) w Hadze byłego kongijskiego przywódcę rebeliantów Jean-Pierre'a Bembę i córkę zmarłego libijskiego dyktatora, Aiszę Kaddafi.

20 marca: na Filipinach aresztowano kolejnych osiem osób podejrzewanych o szpiegostwo. Na Wyspie Grande w Zatoce Subic aresztowano dwóch obywateli Filipin oraz sześciu obcokrajowców podejrzewanych o działania szpiegowskie oraz porwania w ramach działalności tzw. POGO (Philippines Offshore Gambling Operators). Warto zaznaczyć, że Wyspa Grande stanowi strategiczny punkt obserwacyjny, z którego można monitorować ruch w ramach kluczowych szlaków morskich na Morzu Południowochińskim. Wśród zatrzymanych znalazł się jeden obywatel Chin, któremu przedstawiono zarzuty popełnienia cyberprzestępstw.

20 marca: indonezyjski parlament przyjął kontrowersyjne poprawki do ustawy wojskowej. Na podstawie zmian w ustawie o indonezyjskiej armii (Indonesian Military Law) z 2004 r. rząd rozszerzył swoje możliwości z zakresu mianowania czynnych oficerów wojskowych na stanowiska cywilne. Proponowane zmiany uzyskały akceptację ze strony komisji ds. obrony, spraw zagranicznych i wywiadu w Izbie Reprezentantów, a następnie zostały jednogłośnie przyjęte podczas sesji plenarnej. Według organizacji zajmujących

się ochroną praw człowieka zmiany w ustawie zlikwidowały „bezpiecznik” wprowadzony po upadku autorytarnych rządów Suharto w 1998 r. Za najbardziej kontrowersyjną zmianę uznano rewizję art. 47. Do tej pory aktywni oficerowie wojskowi mogli sprawować stanowiska w 10 cywilnych instytucjach rządowych, związanych głównie z bezpieczeństwem, np. ministerstwo obrony. Na mocy poprawek rozszerzono listę o 5 nowych instytucji: Biuro Prokuratora Generalnego, Narodowa Agencja ds. Łagodzenia Skutków Katastrof, Narodowa Agencja ds. Zwalczania Terroryzmu, Indonezyjska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego i Narodowa Agencja ds. Zarządzania Granicami. Według nieoficjalnych doniesień medialnych w poprawkach uwzględniono jednak szóstą instytucję – Sąd Najwyższy. Podobnie jak w pierwotnej wersji ustawy, przed objęciem stanowisk cywilnych personel wojskowy będzie musiał przejść na emeryturę lub zrezygnować ze służby.

20 marca: Filipiny zamierzają przekształcić dwie wyspy w ośrodki militarne.

Ministerstwo obrony poinformowało o planach przekształcenia wysp Grande i Chiquita, znajdujących się w Zatoce Subic, w ośrodki militarne, które umożliwią lepszą ochronę portu w zatoce i międzynarodowego lotniska oraz pozwolą na rozwój marynarki wojennej. W Zatoce Subic znajdowała się amerykańska baza wojskowa, która została zlikwidowana na początku lat 90-tych XX wieku wraz z odrzuceniem przez rząd w Manili umowy na przedłużenie dzierżawy. Warto zwrócić uwagę, iż obie wyspy mają strategiczne położenie z perspektywy sporów na Morzu Południowochińskim.

24 marca: społeczeństwo Tajlandii poparło projektu ustawy legalizującej budowę kasyn w dużych centrach rozrywkowych. W zorganizowanym przez ministerstwo finansów publicznym przesłuchaniu 70 tys. osób, około 80% uczestników wyraziło aprobatę dla ustawy legalizującej działalność kasyn w kraju. Zmiany prawne mają przyczynić się do zwiększenia liczby turystów i zagranicznych inwestycji, przy jednoczesnym ograniczeniu wpływów dla nielegalnych kasyn. Swoje zainteresowanie działalnością w Tajlandii wyrazili już czołowi gracze na rynku hazardowym, tacy jak Galaxy Entertainment Group Ltd, MGM Resorts International oraz Las Vegas Sands Corp. Rząd ma zamiar ograniczyć działalność kasyn tylko do dużych kompleksów rozrywkowych i wprowadzić wysokie bariery wejścia dla obywateli Tajlandii, aby ograniczyć ryzyko rozwoju uzależnienia od hazardu w kraju. Kompleksy rozrywkowe będą obsługiwane przez firmy zarejestrowane w Tajlandii z kapitałem zakładowym wynoszącym 10 mld batów (295,7 mln USD). Z kolei 30-letnia licencja na działalność kasyna będzie kosztować 5 mld batów (147,8 mln USD) w pierwszym roku oraz 1 mld batów (29,5 mln USD) w każdym kolejnym roku. Następnie zezwolenie może być przedłużane na okres 10 lat.

24 marca: prezydent Filipin zatwierdził rozpoczęcie negocjacji umowy regulującej warunki przebywania żołnierzy (Visiting Forces Agreement, VFA) z Francją. Minister obrony Gilbert Teodoro poinformował o uzyskaniu zgody Ferdinanda Marcosa Jr. na przejście do kolejnego etapu rozmów z Francją na temat VFA. Jest to kolejne państwo, z którym Filipiny dążą do zacieśnienia współpracy z zakresu bezpieczeństwa. Negocjacje w sprawie analogicznych porozumień (SOVFA) zostały już zakończone z Nową Zelandią w lutym oraz z Kanadą na początku marca. Wszystko wskazuje na to, że SOVFA z Nową Zelandią zostanie podpisana w kwietniu bieżącego roku.

25 marca: Indonezja zapowiedziała dołączenie do Nowego Banku Rozwoju utworzonego przez BRICS. Prezydent Prabowo Subianto poinformował o planach przystąpienia Indonezji do wielostronnego banku rozwoju (New Development Bank, NDB), założonego przez państwa formatu BRICS. Decyzja została ogłoszona przy okazji wizyty byłej prezydent Brazylii Dilma Rousseff, która obecnie pełni funkcję prezesa NDB.

26 marca: parlament odrzucił wniosek w sprawie wotum nieufności wobec premier Tajlandii. Opozycja złożyła wniosek o wotum nieufności wobec 38-letniej premier Paetongtarn Shinawatry, której zarzucono bycie marionetką w rękach jej ojca (byłego premiera) Thaksina Shinawatry. Szefową rządu oskarżono także o unikanie płacenia podatków i niewłaściwe poprowadzenie sprawy deportacji 40 Ujgurów do Chin. Po dwudniowej debacie w tej sprawie posłowie odrzucili wniosek o wotum nieufności stosunkiem głosów 319 do 162, przy siedmiu osobach wstrzymujących się od głosu.

26 marca: premier Singapuru złożył swoją pierwszą wizytę w Wietnamie od czasu podniesienia rangi stosunków dwustronnych do kompleksowego partnerstwa strategicznego. Lawrence Wong spotkał się w Hanoi ze swoim wietnamskim odpowiednikiem, premierem Phạm Minh Chinhem. Przedstawiciele obu państw wymienili się pięcioma listami intencyjnymi w sprawie wdrożenia kompleksowego partnerstwa strategicznego oraz ułatwienia transgranicznego handlu energią w ramach sieci energetycznej ASEAN. Podpisano również trzy protokoły ustaleń dotyczące rozwoju innowacji i technologii cyfrowych, wymiany międzyludzkiej, a także transgranicznych płatności kodem QR. Dodatkowe cztery protokoły ustaleń poświęcone zostały rozwojowi parku przemysłowego VSIP (Vietnam-Singapore Industrial Park, VSIP) w prowincji Thai Binh. Projekt ma być realizowany w oparciu o najnowocześniejsze technologie, pozwalające na lepsze zarządzanie energią, wodą, odpadami i ruchem drogowym. Wszystkie obiekty parku przemysłowego mają być zasilane energią ze źródeł odnawialnych.

30 marca: chińska inwazja na Tajwan będzie miała poważne skutki dla Filipin. Dowódca filipińskich sił zbrojnych generał Romeo Brawner stwierdził, że

Filipiny będą wciągnięte w konflikt w przypadku agresji Chin na Tajwan. Dodatkowo zwrócił uwagę na działania Pekinu zmierzające do infiltracji filipińskiego wojska oraz innych kluczowych instytucji. Komentarz generała był reakcją na zakrojone na szeroką skalę chińskich ćwiczeń wojskowych wokół Tajwanu. Warto podkreślić, że w kwietniu Filipiny wspólnie ze stanami Zjednoczonymi przeprowadzą manewry Balikatan na północy kraju, czyli w regionie znajdującym się najbliżej Tajwanu.

KOMENTARZ

W wyborach prezydenckich na Filipinach w 2022 r. zwyciężył duet polityczny reprezentujący dwa znaczące i wpływowe rody w kraju. W wyniku zawartego sojuszu politycznego Ferdinand Marcos Jr objął urząd prezydenta, natomiast Sara Duterte została mianowana wiceprezydentem oraz ministrem edukacji, pomimo jej pierwotnych aspiracji do kierowania resortem obrony. Istnieją przesłanki wskazujące, iż współpraca między obojgiem polityków miała charakter wyłącznie pragmatyczny. Ród Duterte cieszy się szerokim poparciem społecznym, zwłaszcza na południu Filipin (Mindanao), podczas gdy rodzina Marcosów dysponuje znacznymi zasobami finansowymi oraz silną pozycją polityczną na północy kraju (Luzon). Wkrótce po wyborach zaczęły pojawiać się sygnały sugerujące stopniową erozję tej koalicji, co ostatecznie doprowadziło do wszczęcia procedury impeachmentu Sary Duterte oraz aresztowania jej ojca, byłego prezydenta Rodrigo Duterte. Wiele wskazuje na to, że Ferdinand Marcos Jr dąży do konsolidacji władzy swojej rodziny poprzez systematyczne osłabianie pozycji rodu Duterte.

Uwagę mediów na całym świecie przyciągnęło aresztowanie 11 marca byłego prezydenta Filipin Rodrigo Duterte. Zatrzymanie zostało przeprowadzone na podstawie nakazu aresztowania wydanego przez Izbę Przygotowawczą Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK) w związku z zarzutami popełnienia zbrodni przeciwko ludzkości w ramach kampanii antynarkotykowej realizowanej w trakcie jego prezydentury (2016-2022). Na uwagę zasługuje fakt, iż Duterte jest pierwszym liderem państwa azjatyckiego, który będzie sądzony przed MTK. Były prezydent został aresztowany na międzynarodowym lotnisku w Manili, zaraz po powrocie z Hongkongu, gdzie brał udział w politycznych wiecach z udziałem filipińskiej diaspory, agitując na rzecz kandydatów w majowych wyborach uzupełniających, wywodzących się z politycznego obozu Duterte. Niemal niezwłocznie po zatrzymaniu został przetransportowany do głównej

bazy filipińskich sił powietrznych Vilamor (Villamor Air Base) w Pasay, skąd przetransportowano go prywatnym odrzutowcem do aresztu w Hadze.

MTK rozpoczął śledztwo dotyczące zaangażowania Duterte w zabójstwa popełniane w ramach walki z przestępczością narkotykową w marcu 2018 r. Postępowanie obejmowało okres od 2011 r., kiedy sprawował stanowisko burmistrza miasta Davao, a także ogólnokrajową kampanię „wojny z narkotykami” zainicjowaną po objęciu prezydentury w 2016 r. Ramy śledztwa kończą się w marcu 2019 r., kiedy ówczesny prezydent Rodrigo Duterte podjął decyzję o wypowiedzeniu Statutu Rzymskiego, co było jednoznaczne z wycofaniem się Filipin z MTK. Według szacunków w trakcie kampanii antynarkotykowej zabito co najmniej 6000 osób bez wyroku sądu, wśród których znalazło się około 130 dzieci. Niemniej jednak w ocenie prokuratorów z MTK liczba ofiar może sięgać nawet 30 tys.

Jurysdykcja oraz legitymizacja MTK była wielokrotnie podważana nie tylko przez Rodrigo Duterte, ale również przez jego politycznych sojuszników. Były prezydent kwestionował przestrzeganie praw człowieka przez trybunał i jednocześnie zarzucał mu podważanie suwerenności narodowej państw oraz stronniczość wobec Zachodu. Takiego rodzaju narrację stosują również niebędące sygnatariuszem Statutu Rzymskiego Chiny, a także Rosja, która wystąpiła z MTK w 2016 r. Początkowo wszystko wskazywało na to, że Rodrigo Duterte uniknie pociągnięcia do odpowiedzialności ze strony MTK, między innymi dzięki politycznemu sojuszowi z rodziną Marcosów.

W lutym 2023 r. prezydent Ferdinand Marcos Jr wyraził swoje wątpliwości dotyczące jurysdykcji MTK na Filipinach oraz podejrzenia związane z możliwością podważenia suwerenności kraju w związku ze śledztwem przeciwko Rodrigo Duterte. Miesiąc później prezydent Marcos ogłosił zerwanie jakichkolwiek kontaktów i komunikacji z przedstawicielami trybunału w związku z odrzuceniem przez MTK wniosku o wstrzymanie śledztwa dotyczącego „wojny z narkotykami” zainicjowanej przez jego poprzednika. Taka sama narracja była prowadzona do lipca 2023 r., ale już w listopadzie tego samego roku zaczęły się pojawiać sygnały o możliwości powrotu Filipin do MTK. Na początku 2024 r. prezydent Filipin wykluczył jednak jakąkolwiek współpracę rządu w Manili z MTK w sprawie kampanii antynarkotykowej z uwagi na obawy pogwałcenia suwerenności kraju. W podobnym tonie wypowiedziała się również Sara Duterte, której zdaniem obcokrajowcy nie powinni mieć możliwości ingerowania w wewnętrzne sprawy państwa.

Decydujący wpływ na zmianę nastawienia pałacu prezydenckiego wobec działań podejmowanych przez MTK miał bez wątpienia eskalujący kryzys w relacjach Marcos-Duterte. W styczniu 2025 r. administracja prezydenta Marcos stwierdziła, że pozytywnie rozpatrzy wniosek o aresztowanie wystawiony przez

MTK za pośrednictwem Interpolu. Zgodnie z zapowiedziami, Manila podporządkowała się nakazowi i doprowadziła do aresztowania byłego prezydenta.

W ciągu najbliższych tygodni 79-letni Rodrigo Duterte będzie najprawdopodobniej korzystał z wszelkich możliwości prawnych, aby podważyć jurysdykcję MTK w związku z wypowiedzeniem przez Filipiny Statutu Rzymskiego w 2019 r. Biorąc pod uwagę wiek byłego prezydenta, każdy wyrok skazujący wydany przez MTK może spowodować, że resztę życia spędzi w więzieniu, dlatego stawka jest bardzo wysoka.

II.STOSUNKI BILATERALNE CHIN Z PAŃSTWAMI ASEAN

3 marca: filipiński rząd zbada sprawę dotacji i darowizn przekazywanych za pośrednictwem grup obywatelskich powiązanych z obywatelami Chin oskarżonymi o szpiegostwo. Czterech obywateli Chin aresztowanych przez filipińskich funkcjonariuszy organów ścigania w styczniu bieżącego roku pod zarzutem szpiegostwa kierowało grupami obywatelskimi nadzorowanymi przez Komunistyczną Partię Chin. Grupy przekazały 500 tys. filipińskich peso (8,6 tys. USD) burmistrzowi miasta Tarlac w ramach „darowizny na rzecz łagodzenia ubóstwa”, a także 10 motocykli policji w Manili oraz 10 pojazdów patrolowych dla policji w Tarlac. Sprawa została objęta śledztwem w celu zbadania prawdziwych motywów stojących za darowiznami. Ministerstwo spraw zagranicznych Chin w oświadczeniu dla agencji prasowej Reuters stwierdziło, że Chiny wymagają od swoich obywateli przestrzegania lokalnych praw w innych państwach. Co więcej spontanicznie tworzone grupy obywatelskie nie są powiązane z rządem Pekinu. Na przestrzeni kilku ostatnich miesięcy na Filipinach zatrzymano łącznie 8 osób podejrzewanych o działalność szpiegowską. Mimo tego, że nie istnieją regulacje prawne penalizujące szpiegostwo w okresie pokoju, to rząd pracuje nad nowymi przepisami, które mają uregulować tego rodzaju kwestie.

4 marca: chińska firma CITIC naciska na Birmę w sprawie przyspieszenia budowy Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kyaukphyu i portu głębokowodnego w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku. Przedstawiciele państwowej firmy CITIC spotkali się z ministrem ds. inwestycji i stosunków gospodarczych z zagranicą Kan Zawem, ministrem handlu Tun Ohnem oraz członkiem władz stanu Arakan w celu omówienia harmonogramu prac nad specjalną strefą ekonomiczną i portem głębinowym Kyaukphyu. Było to pierwsze tego rodzaju spotkanie od czasu przyjęcia przez birmańską juntę zmian

prawnych, które umożliwiły działalność prywatnych firmy ochroniarskich w kraju, co pozwoliło na wysyłanie chińskich firm do ochrony strategicznych inwestycji. Strefa ekonomiczna i port mają fundamentalne znaczenie dla Pekinu, ponieważ umożliwiają Chinom dostęp do Oceanu Indyjskiego, zmniejszając jednocześnie zależność od Cieśniny Malakka.

5 marca: szósty raz z rzędu Filipiny przeprowadziły misję zaopatrzeniową dla posterunku na BRP Sierra Madre bez żadnego incydentu. Rzeczniczka filipińskich sił zbrojnych Francel Padilla poinformowała o skutecznej realizacji misji zaopatrzeniowej dla posterunku w pobliżu płycizny Second Thomas. Mimo tego, że w okolicach posterunku zauważono aktywność chińskich statków, to nie doszło do bezpośredniej konfrontacji. Wszystko wskazuje na to, iż Chiny nadal przestrzegają postanowień porozumienia wypracowanego w ubiegłym roku w sprawie filipińskich misji zaopatrzeniowych.

6 marca: Tajlandia deportowała Ujgurów w obawie przed reperkusjami ze strony Chin. Wiceminister spraw zagranicznych Russ Jalichandra zaprzeczył wcześniejszym doniesieniom płynącym z rządu w Bangkoku, jakoby inne państwa nie zaproponowały przyjęcia przedstawicieli muzułmańskiej mniejszości etnicznej z Chin. Choć nie wymienił konkretnych państw to potwierdzono, że azyl zaproponowały między innymi Stany Zjednoczone, Kanada oraz Australia. Niemniej jednak rząd Tajlandii zdecydował się na deportację 40 Ujgurów do z powrotem do Chin w obawie przed reperkusjami ze strony rządu w Pekinie.

9 marca: trzech podejrzanych o szpiegostwo na rzecz Chin zgromadziło informacje na temat 120 strategicznych lokalizacji na Filipinach. Obywatel ChRL Deng Yuanqing oraz dwóch obywateli Filipin Jojo Besa i Jayson Fernandez zostali aresztowani 17 stycznia bieżącego roku pod zarzutem szpiegostwa. Według najnowszych ustaleń w ciągu 35 dni podejrzani odwiedzili około 120 miejsc na wyspie Luzon w celu zebrania informacji na temat filipińskiej infrastruktury krytycznej. Samochód, którym się poruszali był wyposażony w skaner LIDAR (Light Detection and Ranging) z systemem nawigacji satelitarnej, umożliwiający określenie topografii i ukształtowania terenu, a także ustalenie układu niektórych budynków. Śledczy ustalili, że wszystkie gromadzone w ten sposób informacje były przesyłane w czasie rzeczywistym do innego państwa. Na podstawie znalezionych adresów IP udało się ustalić, iż dane trafiały do Chin.

11 marca: Chiny ostrzegły Wielką Brytanię przed prowokowaniem napięć na Morzu Południowochińskim. Podczas konferencji prasowej rzeczniczka chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Mao Ning ostrzegła Wielką Brytanię przed prowokowaniem napięć. Była to reakcja na wypowiedź brytyjskiego ministra spraw zagranicznych Davida Lammy'ego, który stwierdził,

że Działania Pekinu na spornych obszarach morskich są „niebezpieczne i destabilizujące”.

12 marca: Chiny odniosły się do aresztowania byłego prezydenta Filipin w sprawie zbrodni przeciwko ludzkości prowadzonej przez Międzynarodowy Trybunał Karny (MTK). Podczas konferencji prasowej rzeczniczka chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Mao Ning poinformowała, że Pekin przygląda się sprawie aresztowania Rodrigo Duterte, jednocześnie wezwała MTK do zachowania bezstronności, apelując o unikanie „upolitycznienia” oraz stosowania „podwójnych standardów” w prowadzonych postępowaniach.

13 marca: w ubiegłym roku dwóch obywateli Filipin zostało zatrzymanych w Chinach pod zarzutem szpiegostwa. Władze filipińskiej prowincji Palawan poinformowały, że w ubiegłym roku aresztowano dwie osoby podejrzewane o szpiegostwo. Obie zatrzymane osoby były studentami na Uniwersytecie Normalnym w Hajnanie (Hainan Normal University) w ramach programu stypendialnego uruchomionego w ramach umowy o miastach partnerskich pomiędzy Hajnanem i Palawanem zawartej w 2017 r. W ramach porozumienia w latach 2018-2022 na Hajnanie studiowało łącznie 50 mieszkańców Palawanu. Po zakończeniu stypendium dwie osoby wróciły do Chin w 2024 r. w celu rozpoczęcia pracy. Rodzina jednego z zatrzymanych straciła z nim kontakt w listopadzie, ale dzięki wsparciu ze strony filipińskiego konsulatu w Kantonie udało się ustalić, że przebywa w areszcie policyjnym. Wszystko wskazuje na to, że władze prowincji Palawan wiedziały o sytuacji już w październiku 2024 r., ale nie ujawniano informacji ze względu na ochronę prywatności i bezpieczeństwa aresztowanych.

18 marca: Chiny skrytykowały Stany Zjednoczone za ingerencję w chińsko-tajską współpracę. Rzeczniczka chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Mao Ning skrytykowała nałożenie sankcji wizowych na urzędników Tajlandii, o których wprowadzeniu poinformował Sekretarz Stanu USA Marco Rubio. Amerykańskie sankcje były odpowiedzią na deportację przez Tajlandię 40 Ujgurów do Chin. Zdaniem strony chińskiej do deportacji doszło zgodnie z prawem obowiązującym w obu państwach oraz międzynarodowymi regulacjami. Rzeczniczka zwróciła uwagę, że Ujgurzy przekroczyli granicę nielegalnie, a także na chińskim rządzie spoczywa odpowiedzialność bezpiecznego sprowadzenia imigrantów do ich rodzin. Zwrócono przy tym uwagę, że Stany Zjednoczone są liderem pod względem deportacji nielegalnych imigrantów. W 2024 r. deportowano 270 tys. osób do 192 różnych krajów. Mao Ning wyraziła swój sprzeciw wobec bezpodstawnego oczerniania oraz nakładania nielegalnych sankcji wobec Chin i Tajlandii, a także skrytykowała amerykańskie manipulacje w sprawie polityki Pekinu wobec muzułmańskiej mniejszości etnicznej zamieszkującej Xinjiang.

19 marca: delegacja z Tajlandii odwiedziła Chiny w celu sprawdzenia sytuacji deportowanych Ujgurów. Wicepremier Phumtham Wechayachai przewodził delegacji, w skład której weszli również dziennikarze, do miasta Kashi w Xinjiangu. Premier Tajlandii Paetongtarn Shinawatra poinformowała, że wysłanie delegacji do Chin ma na celu uspokojenie obaw opinii publicznej oraz rozwianie wszelkich wątpliwości związanych z deportacją Ujgurów, do której doszło w lutym bieżącego roku. Spośród grupy 40 Ujgurów delegacja miała bezpośredni dostęp jedynie do pięciu osób przebywających w szpitalu. Według informacji przedstawionych przez ministerstwo obrony Tajlandii pozostałe osoby powróciły do swoich rodzin. Delegacja została podzielona na dwie grupy i każdej z nich towarzyszyli przedstawiciele chińskiego ministerstwa bezpieczeństwa publicznego.

21 marca: Wietnam utrzymuje wysokie tempo rozbudowy sztucznych wysp na spornym obszarze Morza Południowochińskiego. Według ostatnich informacji przedstawionych przez amerykańską placówkę badawczą Asia Maritime Transparency Initiative (AMTI), od czerwca 2024 r. Wietnam zwiększył obszar swoich sztucznych wysp o powierzchnię 641 akrów. Świadczy to o kontynuacji intensywnych prac rozpoczętych pod koniec 2023 r., albowiem od listopada 2023 r. do czerwca 2024 r. usypano 692 akry nowej powierzchni sztucznych wysp. Tym samym dzięki rekultywacji terenu Wietnam pozyskał łącznie 3319 akrów, co stanowi około 71% powierzchni usypanej przez Chiny (4650 akrów). Chiny wciąż pozostają liderem pod względem powierzchni sztucznych wysp w archipelagu Spratly (3500 akrów) w porównaniu do Wietnamu (2236 akrów). Dzięki rekultywacji terenu o powierzchni 1081 akrów Wietnam był w stanie rozpocząć budowę ośmiu nowych portów, a co za tym idzie główny nacisk rozbudowy sztucznych wysp został położony na wzmocnienie zdolności z zakresu logistyki morskiej. Dzięki temu Wietnam będzie mógł patrolować sporne obszary Morza Południowochińskiego większą liczbą statków przez dłuższy okres czasu.

24 marca: Laos podpisał umowę z chińską firmą na budowę elektrowni o wartości 1,45 mld USD. Xekong Thermal Power Plant podpisała umowę z China Western Power Industrial oraz singapurską firmą budowlaną na budowę elektrowni o mocy 1800 MW na południu Laosu, produkującą czystą energię. Wstępne projekty mają być przygotowane do końca bieżącego roku, natomiast budowa elektrowni ma się zakończyć na początku 2030 r. Tego samego dnia firmy z obu państw podpisały dodatkową umowę dotyczącą przesyłu energii o wartości 228,8 mln USD.

24 marca: minister obrony Filipin skrytykował asertywne działania Chin na Morzu Południowochińskim. Śmigłowiec chińskiej marynarki wojennej śledził filipiński samolot zwiadowczy realizujący patrol w okolicach spornych obszarów

na Morzu Południowochińskim. Oprócz tego zainstalowały nową barierę morską, uniemożliwiającą dostęp filipińskim rybakom do laguny płycizny Scarborough. Minister obrony Gilberto Teodoro określił chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim „fikcją i kłamstwem”. Oprócz tego podkreślił konieczność przyjęcia przez Filipiny „silniejszej postawy obronnej” oraz kontynuację współpracy z zakresu bezpieczeństwa z państwami sojusznymi. Gilberto Teodoro obarczył przewodniczącego Xi Jinpinga odpowiedzialnością za agresywną politykę Chin w regionie, zwracając uwagę, iż jego poprzednicy wykazywali się dobrą wolą w kontaktach z sąsiadującymi państwami.

31 marca: Chiny przekazały wsparcie Birmie w związku z trzęsieniem ziemi.

W trzęsieniu ziemi, którego epicentrum znajdowało się w Birmie, zginęło 1700 osób, a 3400 zostało rannych. Chiny wysłały kilka zespołów ratowników, którzy mają pomóc w operacjach ratowniczych. Oprócz tego przekazano Birmie pomoc doraźną w postaci namiotów, koców i apteczek o wartości 13,9 mln USD.

KOMENTARZ

W dniu przybycia sekretarza obrony USA Pete'a Hegsetha na Filipiny chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza (People's Liberation Army, PLA) przeprowadziła patrol wojskowy na Morzu Południowochińskim. Choć nie podano dokładnej lokalizacji, jasne jest, że był to celowy sygnał o charakterze politycznym i wojskowym. W oświadczeniu chińskiego dowództwa zarzucono Filipinom współpracę z państwami trzecimi w celu "promowania nielegalnych roszczeń" oraz destabilizowania sytuacji w regionie.

Tymczasem wizyta Hegsetha miała na celu wzmocnienie amerykańsko-filipińskiego sojuszu i przeciwdziałanie rosnącej obecności Chin na spornych obszarach Morza Południowochińskiego. Spotkanie z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr. i ministrem obrony Gilberto Teodoro skupiło się na wzmacnianiu zdolności obronnych Filipin i odstraszeniu agresywnych działań Pekinu.

Na przestrzeni kilku ostatnich lat doszło do wyraźnego wzrostu aktywności chińskich statków milicji morskiej i straży przybrzeżnej na wodach wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin, co doprowadziło do licznych incydentów, które stanowią ryzyko eskalacji sporu. Konfrontacyjna polityka Chin ma na celu zastraszenie Filipin i zmuszenie rządu w Manili do zaakceptowania rozległych roszczeń Pekinu na Morzu Południowochińskim.

Podczas wspólnej konferencji prasowej z Teodoro, Hegseth wskazał, że "słabość" administracji Bidena doprowadziła do wzrostu agresji Chin, a Stany Zjednoczone muszą przywrócić zdolności odstraszania. W ramach tej strategii Stany Zjednoczone zapowiedziały rozmieszczenie zaawansowanego sprzętu wojskowego na Filipinach.

USA i Filipiny uzgodniły również przeprowadzenie ćwiczeń oraz szkoleń sił specjalnych na wyspie Batanes, znajdującej się pomiędzy Filipinami a Tajwanem. Jest to wyraźny sygnał, że Filipiny będą odgrywały kluczowe znaczenie w przypadku agresywnych działań Chin w Cieśninie Tajwańskiej.

W dniu spotkania Hegsetha z przedstawicielami filipińskiego rządu, Stany Zjednoczone, Japonia i Filipiny przeprowadziły wspólne ćwiczenia morskie w rejonie płyctwa Scarborough. Wzięły w nich udział okręty BRP Jose Rizal, amerykański niszczyciel rakietowy DDG Shoup oraz japońska fregata JS Noshiro. Celem manewrów było podkreślenie współpracy militarnej między tymi państwami oraz pokazanie jedności wobec roszczeń Chin.

Chiny skrytykowały te działania, oskarżając Waszyngton o prowokacyjne działania w regionie. Pekin niezmiennie twierdzi, że chińskie roszczenia na Morzu Południowochińskim są zgodne z prawem międzynarodowym, a wszelkie spory powinny zostać rozwiązane między państwami bezpośrednio zaangażowanymi w spór. W związku z tym sprzeciwia się jakimkolwiek ingerencjom ze strony innych państw, szczególnie Stanów Zjednoczonych i Japonii.

III. RYWALIZACJA CHINY-USA W ASEAN

1 marca: Wietnam zamierza przyspieszyć przyznanie licencji na działalność Starlinka w kraju. Podczas spotkania z przedstawicielami prawie 40 amerykańskich firm premier Pham Minh Chinh zapowiedział przyspieszenie wydania licencji dla Starlinka, umożliwiającej działalność w Wietnamie, a także zrównoważenie nadwyżki handlowej z USA. Wietnam zamierza zwiększyć import uzbrojenia, samolotów, skroplonego gazu ziemnego, produktów rolnych oraz leków ze Stanów Zjednoczonych. Jednym z kluczowych kroków w kierunku zmniejszenia amerykańskiego deficytu handlowego jest zakup 50 samolotów Boeing 737 Max za 11 mld USD.

3 marca: filipiński ambasador w Stanach Zjednoczonych zapewnił o kontynuacji amerykańskiego wsparcia dla Filipin w ramach zobowiązań sojuszniczych. Jose Manuel Romualdez poinformował o kontynuacji dotychczasowej współpracy z zakresu bezpieczeństwa z administracją Donalda

Trumpa, o czym ma świadczyć odmrożenie 336 mln USD amerykańskiego wsparcia finansowego na modernizację filipińskich sił zbrojnych. Ambasador dodał również, że prezydent Ferdinand Marcos Jr jest gotowy do wizyty w USA, do której najprawdopodobniej dojdzie wiosną bieżącego roku. Niemniej jednak zamrożenie przez Waszyngton środków na pomoc zagraniczną dotknęło także Filipiny. Wiceminister finansów Domini Velasquez ujawniła, że wstrzymanie pomocy finansowej może wpłynąć na 29 projektów w sektorach ochrony zdrowia, edukacji i gospodarki o łącznej wartości 600 mln USD. W związku z tym rząd w Manili będzie poszukiwał środków z innych źródeł.

4 marca: amerykańskie i filipińskie siły specjalne przeprowadziły wspólne ćwiczenia. Amerykańska jednostka specjalna Navy SEAL Group One odbyła tygodniowe szkolenie z filipińskimi siłami zbrojnymi w El Nido (Palawan), podczas których zrealizowano operacje polegające na opiece ofiarami walk zbrojnych, oczyszczaniu pomieszczeń oraz zajęciu platformy morskiej. Był to pierwszy raz, kiedy żołnierze z obu państw zrealizowali ćwiczenia polegające na abordażu i przejęciu kontroli nad morską platformą wiertniczą.

5 marca: Stany Zjednoczone, Kanada i Australia oferowały przyjęcie Ujgurów zatrzymanych w Tajlandii. Według wicepremiera Tajlandii Phumthama Wechayachaia żadne państwo nie zaoferowało przyjęcia grupy 48 Ujgurów zanim podjęto decyzję o ich deportacji do Chin. Tymczasem anonimowy urzędnik z Departamentu Stanu USA poinformował, że Stany Zjednoczone były gotowe przyjąć przedstawicieli muzułmańskiej mniejszości etnicznej. Według innych źródeł Kanada oraz Australia również były gotowe do zapewnienia azylu. Wszystko wskazuje na to, że rząd w Bangkoku nie zdecydował się na deportację Ujgurów do tych państw, aby uniknąć potencjalnych reperkusji ze strony Pekinu.

7 marca: agencja ds. migracji ONZ zmniejszyła pomoc dla uchodźców Rohingja w Indonezji. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (International Organisation for Migration, IOM) poinformowała o zmniejszeniu pomocy zdrowotnej dla przedstawicieli muzułmańskiej mniejszości etnicznej Rohingja, która uciekła z Birmy do Indonezji. Pomoc z zakresu ochrony zdrowia dla 925 uchodźców przebywających w Pekanbaru na wyspie Sumatra została zmniejszona z uwagi na ograniczenie przez amerykańską administrację środków finansowych przeznaczanych na pomoc zagraniczną. Stany Zjednoczone były jednym z głównych darczyńców IOM. Organizacja będzie kontynuowała pomoc jedynie dla osób znajdujących się w najcięższym stanie zdrowotnym.

11 marca: Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (International Organisation for Migration, IOM) wznowiła pomoc humanitarną dla uchodźców Rohingja w pełnym zakresie. Kierownik misji IOM Jeffrey Labovitz w Indonezji poinformował media o wznowieniu pomocy zdrowotnej dla wszystkich przedstawicieli muzułmańskiej mniejszości etnicznej przebywających

w mieście Pekanbaru. IOM nie podała przyczyny wznowienia pomocy w pełnej skali.

15 marca: Stany Zjednoczone nałożyły sankcje wizowe na urzędników z Tajlandii odpowiedzialnych za deportację 40 Ujgurów do Chin. Sekretarz Stanu USA Marco Rubio poinformował o wprowadzeniu ograniczeń wizowych dla tajskich urzędników zaangażowanych w deportację przedstawicieli muzułmańskiej mniejszości etnicznej w lutym bieżącego roku. Dodatkowo strona amerykańska podkreśliła swoją determinację w zwalczaniu wysiłków Pekinu mających na celu wywieranie presji na rządy innych państw, aby te deportowały Ujgurów do Chin, gdzie są poddawani torturom. Sankcje wizowe mogą w przyszłości być rozszerzone również na członków rodzin urzędników. Do krytyki Tajlandii dołączył Parlament Europejski, który zamierza wykorzystać negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu do nacisku na rząd w Bangkoku, żeby uniknąć w przyszłości podobnych działań.

17 marca: likwidacja Agencji Stanów Zjednoczonych ds. Rozwoju Międzynarodowego (USAID) wpływa negatywnie na organizacje pozarządowe w Malezji. Szereg organizacji zajmujących się zdrowiem psychicznym, prawami pracowniczymi, prawami człowieka, uchodźcami, opieką zdrowotną dla osób niebędących obywatelami i osobami żyjącymi z HIV rozważa zwolnienia pracowników oraz likwidację kluczowych programów w związku z ograniczeniem amerykańskiego wsparcia finansowego. Według wstępnych szacunków nowa polityka administracji Donalda Trumpa negatywnie wpłynie na co najmniej 40 tego rodzaju organizacji w Malezji. Sekretarz Stanu USA Marco Rubio poinformował 10 marca za pośrednictwem mediów społecznościowych o likwidacji 83% z 6200 programów pomocowych realizowanych przez USAID.

18 marca: amerykańskie cięcia zagranicznej pomocy humanitarnej mają negatywny wpływ na sytuację w Birmie. Specjalny sprawozdawca ONZ ds. sytuacji praw człowieka w Birmie Thomas Andrews poinformował, iż ograniczenie przez Waszyngton wsparcia finansowego na rzecz programów żywnościowych i zdrowotnych w Birmie przyczyniło się do pogorszenia i tak już poważnej sytuacji humanitarnej w tym kraju. Wszystko wskazuje na to, że sytuacja dalej będzie się pogarszać, ponieważ Stany Zjednoczone zapowiedziały ograniczenie finansowania w ramach Światowego Programu Żywnościowego. Duża część obywateli Birmy straciła dostęp do opieki medycznej, a niektórzy pacjenci zarażeni wirusem HIV nie przyjmują leków od siedmiu tygodni.

19 marca: Filipiny chcą rozszerzenia grupy SQUAD o Indie i Koreę Południową. Podczas wystąpienia na forum Raisina Dialogue w Nowym Delhi, dowódca filipińskich sił zbrojnych generał Romeo S. Brawner stwierdził, że w związku z zagrożeniem ze strony Chin, rząd w Manili dąży do rozszerzenia minilateralnego formatu SQUAD (Filipiny, Japonia, Stany Zjednoczone, Australia)

o Indie oraz Koreę Południową. Generał Brawner miał poruszyć tę kwestię podczas swojej rozmowy ze zwierzchnikiem indyjskich sił zbrojnych generałem Anilem Chauhanem.

24 marca: Malesja planuje zaostrzenie przepisów dotyczących półprzewodników w wyniku amerykańskiej presji. Minister ds. handlu Zafrul Aziz poinformował o rozpoczęciu prac nad przepisami regulującymi rynek półprzewodników w kraju. W tym celu utworzona została specjalna grupa zadaniowa przy współpracy z ministrem ds. cyfryzacji Gobindem Singh Deo. Działania malesyjskiego rządu są odpowiedzią na naciski ze strony Waszyngtonu, który oczekuje uważniejszego monitorowania obrotu wysokiej klasy układów scalonych firmy Nvidia, które trafiają między innymi do Chin, co stanowi naruszenie amerykańskich przepisów eksportowych. W ostatnich tygodniach Singapur oskarżył trzech mężczyzn o oszustwo na kwotę 390 mln USD związanego z podejrzeniem sprzedaży chipów Nvidia do Chin za pośrednictwem Malesji. Biuro amerykańskiej firmy w Singapurze odpowiada za prawie ¼ globalnej sprzedaży.

24 marca: żołnierze z Filipin i Stanów Zjednoczonych rozpoczęli pierwszą fazę tegorocznych ćwiczeń Salaknib. Filipińska armia poinformowała o rozpoczęciu trzytygodniowych manewrów wojskowych zorientowanych na obronie terytorialnej, dowodzeniu i rozmieszczeniu sił zbrojnych na dużą skalę. W ćwiczeniach wzięło udział około 5 tys. żołnierzy z obu państw. Inicjatywa Salaknib jest realizowana od 2016 r. i stanowi część większych manewrów Balikatan, które w tym roku rozpoczną się 21 kwietnia i potrwać do 9 maja.

28 marca: Sekretarz Obrony USA złożył wizytę na Filipinach. Podczas pobytu w Manili Pete Hegseth spotkał się z prezydentem Ferdinandem Marcosem Jr., z którym omówił współpracę dwustronną z zakresu bezpieczeństwa. Przedstawiciel Stanów Zjednoczonych zapewnił stronę filipińską o „niezłomnym zobowiązaniu” do wypełnienia zapisów traktatu o wzajemnej obronie z 1951 r. Pete Hegseth spotkał się również z ministrem obrony Gilberto Teodoro Jr., a podczas wspólnej konferencji prasowej poinformowano o całkowitym przywróceniu amerykańskiej pomocy wojskowej dla Filipin w wysokości 500 mln USD. Oprócz tego w ramach wspólnych manewrów wojskowych Balikatan, które odbędą się w kwietniu, Stany Zjednoczone rozmieszczą na Filipinach system rakiet przeciwokrętowych NMESIS oraz bezzałogowe pojazdy nawodne. Warto zaznaczyć, że tuż przed wizytą rzecznik chińskiego ministerstwa obrony Wu Qian stwierdził, że Stany Zjednoczone są znane z łamania obietnic i odwracania się od swoich sojuszników. Natomiast rzecznik chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Guo Jiakun obwinił USA za eskalację napięć na Morzu Południowochińskim.

KOMENTARZ

Wizyta sekretarza obrony USA Pete'a Hegsetha w Manili miała istotne konsekwencje dla stosunków między Filipinami, Stanami Zjednoczonymi oraz Chinami. W kontekście globalnych napięć, zwłaszcza w regionie Indo-Pacyfiku, spotkanie to było elementem szerszej strategii USA mającej na celu wzmocnienie sojuszy oraz odstraszenie Chin. Wizyta Hegsetha przyczyniła się do uspokojenia obaw Filipin dotyczących gwarancji bezpieczeństwa ze strony Waszyngtonu, jednocześnie wywołując niezadowolenie Pekinu.

Od momentu objęcia urzędu przez Donalda Trumpa widoczne były tendencje do izolacjonizmu w polityce zagranicznej USA, co budziło niepokój wśród azjatyckich sojuszników Stanów Zjednoczonych. Filipiny, będące historycznym sojusznikiem USA, obawiały się możliwego osłabienia wsparcia wojskowego i dyplomatycznego. W tym kontekście wizyta Hegsetha oraz zapowiedziana przez niego kontynuacja współpracy wojskowej, w tym w ramach Traktatu o Wzajemnej Obronie (Mutual Defense Treaty, MDT), miała kluczowe znaczenie.

Zapowiedź dalszych inwestycji w filipińską infrastrukturę wojskową wykorzystywaną w ramach rotacyjnej obecności amerykańskich sił zbrojnych na umowy o wzmocnionej współpracy obronnej (Enhanced Defense Cooperation Agreement, EDCA) potwierdzają determinację USA do wzmacniania współpracy dwustronnej. Na szczególną uwagę zasługuje zapowiedź rozmieszczenia na Filipinach nowoczesnych systemów uzbrojenia, takich jak NMESIS oraz drugiej baterii systemu rakietowego Typhon, podczas tegorocznej odsłony manewrów Balikatan, a także wykorzystanie bezzałogowych pojazdów nawodnych. Najprawdopodobniej będą to drony amerykańskiej produkcji Maritime Tactical Systems T-12 MANTAS oraz Devil Ray T-38, które były w przeszłości wykorzystywane przez amerykańskie siły zbrojne na Filipinach.

Chiny wyraziły zdecydowany sprzeciw wobec wzmocnienia amerykańsko-filipińskiej współpracy wojskowej, oskarżając Manilę o uleganie amerykańskim wpływom. Bezpośrednio przed wizytą przedstawiciela USA, rzecznik chińskiego ministerstwa obrony Wu Qian stwierdził, że Stany Zjednoczone są znane z łamania obietnic i odwracania się od swoich sojuszników. Natomiast rzecznik chińskiego ministerstwa spraw zagranicznych Guo Jiakun obwinił USA za eskalację napięć na Morzu Południowochińskim.

Decyzje podjęte podczas wizyty Hegsetha mają szersze implikacje dla regionalnej architektury bezpieczeństwa. Po pierwsze, wzmacniają one strategiczne partnerstwo amerykańsko-filipińskie, co może zachęcić inne kraje regionu do zacieśnienia współpracy z Waszyngtonem. Po drugie, rozmieszczenie systemów rakietowych Typhon w Filipinach może skłonić inne państwa, w tym Japonię i Koreę Południową, do rozważenia podobnych ruchów, co mogłoby zmienić układ sił w regionie. Nie bez znaczenia jest także aspekt ekonomiczny. Przede wszystkim odmrożenie środków finansowych na pomoc wojskową w wysokości 500 mln USD. Udzielenie wsparcia w tym zakresie pozwoli na realizację kolejnych założeń filipińskiego programu modernizacji sił zbrojnych Horizon. Dzięki temu będzie możliwe zwiększenie zdolności obronnych Filipin, co w dłuższej perspektywie wzmocni możliwości odstraszania Chin na spornych obszarach Morza Południowochińskiego.

Wizyta sekretarza obrony USA w Manili miała istotne znaczenie dla stabilności Indo-Pacyfiku. Z jednej strony uspokoiła obawy Filipin dotyczące amerykańskich gwarancji bezpieczeństwa, z drugiej zaś wywołała zdecydowany sprzeciw ze strony Chin, które postrzegają amerykańską obecność wojskową jako zagrożenie dla własnych interesów w regionie. W dłuższej perspektywie można oczekiwać dalszej rywalizacji amerykańsko-chińskiej, a Filipiny, będące w strategicznym położeniu, będą musiały balansować między korzyściami ze współpracy z USA a unikaniem nadmiernej konfrontacji z Chinami. Wzmocnienie amerykańskiej obecności militarnej może być korzystne dla stabilności regionu, ale niesie też ryzyko dalszej eskalacji napięć. Ostatecznie, przyszły kształt stosunków międzynarodowych w Indo-Pacyfiku będzie zależał od dalszych działań zarówno Waszyngtonu, jak i Pekinu.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

